

Pudasjärven lentokenttä muistoissa ja maisemassa

Suomen sodat ovat jättäneet jälkensä niin maisemaan kuin ihmisten mielikuviin kaikkialla Suomessa. Taistelukaivantojen ja korusujen ohessa sota-ajan rakentamiseen lukeutui ruotsalaistalojen kaupunginosat, upouudet lentokentät sekä huomattava määrä tiestöä. Rakennushankkeiden jäljet ovat näkyneet ympäristösämme näihin päiviin asti ja monet sota-ajan rakennukset ovat sittemmin saaneet uusia käyttötarkoituksia. Myös hylätyt rauniot ovat löytäneet uudet käyttäjänsä esimerkiksi lasten leikkipaikkoina ja suunnistajien maamerkkeinä.

Muistitieto ja sota-ajan rakenteiden myöhempi käyttöhistoria ovat nousseet osaksi myös Luftgau Finland -tutkimushanketta, jossa Saksan

ilmavoimien käytössä olleita suomalaisia lentokenttiä tutkitaan haastatteluiden, arkistotutkimuksen ja arkeologian keinoin. Heinäkuussa tutkimukset keskittyivät Pudasjärven lentokenttään, jonka sota-ajan rakenteita on kartoitettu maastossa. Nyt lentokenttään liittyviä muistoja ja kertomuksia kerätään talteen myös paikallisilta asukkailta.

Lentokenttä rakennettiin talvisodan jälkeen

Pudasjärven lentokenttää alettiin rakentaa pian talvisodan päätyttyä. Rakennustöihin osallistui satoja miehiä ja hevosia Pudasjärveltä ja lähikunnista, joiden työpanoksella Törrön tilalle valmistui noin 600x60 ja 600x80

metrin mittaisia sora- ja hiekkapintaisia kiitoalueita. Lokakuussa 1940 valmistunut lentokenttä luovutettiin puolustusministeriön haltuun.

Jatkosodassa lentokenttä toimi Saksan ilmavoimien varakenttänä. Muistitiedon mukaan saksalaisia lentokoneita saapui lentokentälle kesällä 1941, jolloin niitä huollettiin ja tankattiin Kiesingin rintaman pommituslentoja varten. Saksalainen lentäjä Gerhard Agather kirjoittaa muistelmissaan, että Pudasjärven lentokenttää käytettiin lähinnä Stuka-koneiden tankkauspaikkana.

Erään kertomuksen mukaan saksalaiset käyttivät Pudasjärven lentokenttää vain hyökkäysvaiheen aikana, minkä jälkeen rakennelmat purettiin ja lentokenttä

jäi tyhjäksi. Sittemmin lentokenttää käytettiin suomalaisten toimesta Lapin sodassa. Ilmeisesti alueelle ei kuitenkaan valmistunut uutta rakennuskantaa eikä sota-ajan rakennusten raunioita havaittu myöskään heinäkuussa 2022 tehdyssä inventoinnissa. Rakennusten sijaan alueella dokumentoitiin harjumuodostelmaan kaitteita lentokoneiden sirpalesuojien jäänteitä, jotka erottuvat edelleen jylhinä Jyrkkäkosken ulkoilun alueella maastossa.

Muistitieto osana tutkimusta

Muistitiedon merkitys historiantutkimukselle on merkittävä, sillä sen kautta tutkimus voidaan tuoda lähemmäksi paikallisten ih-

misten arkea. Pudasjärven lentokentän sota-ajan vaiheista kaivataankin edelleen tarkempaa tietoa esimerkiksi kohtaamisista saksalaisten lentäjien kanssa sekä muistikuvista liittyen lentokentän käyttöön Lapin sodassa. Myös muistot lentokentän myöhemmästä käyttöhistoriasta luovat yleiskuvaa sota-ajan rakentamisen kauaskantoisia vaikutuksista.

Pudasjärveläisten kokemusten lisäksi sota-ajan paikkoihin liittyvää muistitietoa kerätään parhaillaan ympäri Suomen. Yhdessä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kanssa järjestettävään muistitietokeruuseen toivotaan monipuolisesti vastauksia niin sota-ajan muistikuvista kuin sota-ajan rakenteiden myöhemmästä käytöstä, kuten lapsuuden

leikeistä juoksuhaudoissa tai asumisesta vanhassa parakirakennuksessa. Keruuseen voi vastata Suomalaisen Kirjallisuuden verkkosivuilla osoitteessa www.finlit.fi.

Teemu Väisänen

Kirjoittaja on arkeologi ja Turun yliopiston väitöskirjatutkija, joka tutkii väitöskirjassaan Saksan ilmavoimien lentokenttäverkostoa ja sota-ajan muistipaikkoja.

Pudasjärven lentokenttä vuonna 1957. Kuva: Maanmittauslaitos.

Maavalleina erottuva lentokoneen sirpalesuoja Jyrkkäkosken ulkoilun alueella. Kuva: Teemu Väisänen.

Koulutuspolut kuntoon

Elinikäinen työpaikka ei ole enää opiskelun tavoite. Sen sijaan työn tekemisessä, ansainnassa ja yhteiskuntaan osallistumisessa työllä on merkitystä edelleen.

Digitalisaatio on muuttanut ja mahdollistanut työelämää vaatimalla tietokoneen käyttöä ja antamalla monipaikkatyön mahdollisuuden. On työtehtäviä, joita tekniikkakaan ei korvaa ja toisaalta kehityksen myötä on syntynyt uusia ammatteja. Monipaikkatyö edellyttää itseohjautuvuutta ja vastuullisuutta.

Lapset valitsevat jo peruskoulussa oppiaineitaan ja viimeistään lukiossa havahtuvat valintojen rajoitaviin tai laajentaviin vaikutuksiin opiskelupaikkaa haettaessa. Nuorten opiskeluun liittyvästä ahdistuksesta ja jopa masennuksesta raportoidaan kouluterveys-

kyselyissä ja muissa kartoituksissa. Aikuisten tulee olla tiennäyttäjiä, polkujen avajia ja tukijoita. Vanhempien rooli ohjaajina voi jäädä kevyeksi, nykyaikaisen koulunkäynnin ollessa erilaista omaan opiskeluun verrattuna, tietoa ei välttämättä ole riittävästi koulutuspoluista ja tukitoimista. Erityisopetuksen, kuraattorien ja opinto-ohjauksen tarve on suuri.

Oppivelvollisuuden laajentuminen ja maksuttomuus on tarkoitettu mahdollistamaan kaikille toisen asteen koulutus (oppivelvollisuuslaki 1.8.2021). Tutkintoon valmistava koulutus (TUVA) on tarkoitettu niille henkilöille, joilla ei syystä tai toisesta ole ammatillista koulutusta tai opiskelupaikkaa. Alle 18-vuotiaalle TUVA-koulutus voi olla osa koulutuspolkua. TUVAssa yhdistyvät aikaisemmat pe-

ruskoulutuksen lisäluokka (kymppiluokka), lukio-opintoihin valmistava koulutus (LUVA) ja ammatilliseen koulutukseen valmistava koulutus (VALMA). Uusi TUVA alkaa 1.8.2022.

Korkeakouluopintoihin voi hakeutua todistuksen ja valintakokeiden kautta. Opiskelupaikkojen rajallisuuden takia joillekin aloille kannattaa opiskella avoimen yliopiston tai avoimen ammattikorkeakoulun kurssit hakeutuakseen erilaisiin kiintiöiden kautta. Valintakokeilla voi osoittaa joskus osaamistaan paremmin kuin todistuksellaan.

Aikuisenakin ammatin vaihtaminen on joissain tilanteissa jopa toivottavaa. Uuden oppiminen kehittää ihmistä ja antaa valmiuksia ja etenemismahdollisuuksia. Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen niin opiske-

lussa kuin työelämässäkin on noussut arvoonsa. Tätä käytetään erityisesti oppisopimuskoulutuksessa, missä opiskelu tapahtuu pääasiassa työelämässä ja opiskelussa hyödynnetään aikaisempaa osaamista. Osaamista voi hankkia opiskelun lisäksi harrastuksissa, lyhyissä työsuhteissa tai esimerkiksi kansalaisopiston kursseilla. Osaamisperusteisuuden kiinnitetään huomiota kansalaisopistojen kursseilla alkavan syksyn tarjonnassa ja hankittua osaamista voi hyödyntää ammatillisessa opiskelussa.

Opinto- ja uraohjauksella tuetaan koulutuspolulle ja työelämään sijoittumisessa. Uraohjauksessa ja valmennuksessa tarvitaan taitoa ja herkkyyttä tutustua opiskelijaksi tai työelämään aikovan osaamiseen ja vuorovaikutustaitoihin. Ihminen

tulee saada loistamaan urapolullaan.

Työelämän tulevaisuuden kuvan luominen nuorille vaatii perehtyneisyyttä asiaan. Yhteiskuntamme tarvitsee työntekijöitä, mutta ammatillisen osaamisen ja avoinna olevien työpaikkojen kohtaaminen eivät täsmää. Tulevaisuuden työelämä tulee lisäämään yrittäjyyttä ja työsuhteiden ja sivutoimisen yrittäjyyden yhtäaikaista. Joustavaa mieltä tarvitaan niin työyhteisöissä kuin työnhakijoinakin. Työn tekemisen tulee olla kannustavaa ja mielekäästä. Työnantaja vastaan työntekijäasetelma on vanhanaikaista ajattelua eikä tuo parasta tulosta. Työttömien vastuuttaminen, osallistaminen ja palkitseminen, yrittäjämainen tapa tehdä työtä kunkin kykyjen mukaan, antaa tehdyille työl-

le tarkoituksenmukaisuutta ja työn tekemiselle arvoa. Nuorille tulee esitellä työelämä mahdollisuutena.

Katri Virtanen
FT, TtM, eläkkeellä oleva
koulutuspäällikkö
Pudasjärven Kokoomus ry

